

Jován Katalin: elemzési terv

Adj isten egészségére! – „In our time”

Cél: A mese és a novella műfajának összehasonlítása egy népmese (*Adj isten egészségére!*) és egy Örkény-novella („*In our time*”) elemzésével.

Módszerek	Didaktikai célok
I. Ráhangolódás	
<p>Az <i>Adj isten egészségére!</i> című mesét az adott órára el kellett olvasni. Az előzetes olvasás fókuszpontjában a tematikai és műfaji jegyek összefoglalása állt. Ennek nyoma a füzetben elkészített pókhálóábra. (a házi feladat ellenőrzése, még az óra előtt beszedett füzetek áttekintésével megtörtént). Az óra elején a padtársak összevethetik saját pókhálóábrájukat. A táblára is felkerül egy lehetséges ábra, minél sokrétűbb asszociációs térrel.</p>	<p>A szöveggel történő önálló, otthoni ismerkedés során a tanulónak el kellett gondolkodnia arról, hogy milyen tartalmi elemek alkotják a mesét, s milyen jellegzetes műfaji jegyekkel rendelkezik. Ehhez korábban szerzett ismereteit használhatta fel a műfajról.</p>
<p>Jellemtérkép a <i>csillagszemű juhászról</i>: Három jellegzetes tulajdonság kiemelése, melyeket külön-külön, két-három érvvel alá kell támasztani. A padtársak közösen dolgozhatnak a feladaton, s le is jegyzik a füzetbe a kapott térképet. A megoldásokat ezután kihangosítjuk legalább két jellemtérképet meghallgatva.</p>	<p>A főhős jellemének elemzésével a gyerekek személyessé tehetik a figurát, illetve számos olyan jeggyel, induktív erejű elemmel találkozhatnak, mely magyarázza a történet eseményeinek alakulását, s azok értelmezését.</p>
<p>A novella kiosztása („<i>In our time</i>”). A figyelem elsőként a címre összpontosuljon, melynek jelentését meg kell adni a tanulók ötletének, válaszának felhasználásával. A szöveg felolvasása előtt csoportbontás. A három csoport között olyan kérdések kiosztása, melyekre a szövegolvasás során figyelni kell. Első csoport: szereplők összeírása, második csoport: helyszín és időkezelés megfigyelése, harmadik csoport: a probléma megadása, értelmezése. A szöveg felolvasása után időt kell hagyni a kérdések megválaszolására.</p>	<p>A novella címének lefordításával, értelmezésével egy kontextust nyitunk meg, melyben az olvasott szöveg értelmeződni fog. A szövegek olvasásakor szem előtt tartott kérdések irányítják a befogadást, az értelmezést, mellyel egy szűkebb, orientáltabb, koncentráltabb szövegolvasási lehetőséget emelnek be. A kérdések megválaszolása közös feladat, mely alatt a diákok egymás véleményét is meghallgatják, összeegyeztetik gondolataikat, folyamatosan együttműködnek.</p>

<p>II. Jelentésképzés</p>	
<p>Történettáblázat: az osztály számára táblázat fénymásolatot kell kiosztani, melyben különböző összehasonlítási szempontok vannak a két történethez kapcsolódva. A szempontok: szereplők (számuk); helyszínek; próbatételek és probléma helyzetek; megoldás és befejezés. A táblázatot a padtársak együtt töltik ki, melyet utána az osztály közösen beszél meg.</p>	<p>A táblázat kitöltése a két konkrét szövegre koncentrálni. A tanulóban a megadott szempontok nyomán mozgósíthatók azok a megfigyelési elemek, melyekre érdemes fókuszálni egy szöveg, vagy két szöveg értésénél, összehasonlításánál. A táblázatban elsősorban azok a válaszok kerülnek be, melyek alapján a történetek összefoglalhatók, s melyek a két szöveg között kapcsolódási pontokat, illetve különbségeket is megjelenítenek.</p>
<p>Kettéosztott napló: a két részre osztott oldal egyik felére a következő fogalmak kerüljenek: groteszk, találós kérdés, nyelvi utánpótlás játéka, csattanó, irónia. A megadott kategóriák már ismert fogalmak, de meg kell őket magyarázni a feladatmegoldás előtt. A tanulóknak ezekhez a jegyekhez kell szövegbeli példákat, idézeteket beemelniük. Az osztály egyik fele a meséből, az osztály másik fele a novellából gyűjti ki a megfelelő elemeket. A padtársak közösen dolgoznak. A példákat közösen ellenőrzi az osztály.</p>	<p>A beemelt kategóriák közül van, amelyik a novellára, van, amelyik a mesére, s van olyan, amelyik mindkettőre vonatkozik. A példák alapján jól láthatóvá válnak a fogalmak ismertető jegyei, illetve a szövegek kapcsolódási és elkülönülési pontjai egyaránt. A fogalmak tehát mint műfajjelölők, illetve mint más kontextusok megnyitói is relevánsak. A reflexív, többirányú figyelemre sarkallnak az egyszerű történetismertetéssel szemben. Ez már előkészít egy szempontbeli többrétűséget, illetve egy kritikai aspektus lehetőségét.</p>
<p>Venn-diagram: a novella és a mese összehasonlítása a korábban elhangzottak nyomán. A különbségek mellett fontos a hasonlóságok kiemelése a műfaji sajátosságok kapcsán. A tágabb kontextusnak mindenképp szerepelnie kell, vagyis: mindkét műfaj kisépikái, az egyik nép- a másik műköltészeti példa. Meg kell említeni, hogy természetesen műköltészetbeli mesék is léteznek.</p>	<p>A diagram kitöltésével az órán elhangzott, elemzett egységek kerülnek ismételtlen elő, összefoglalva a két műfaj sajátosságait. Ez a szakasz legitimálja és szervezi össze a megszerzett ismereteket. Kohéziót teremt, mellyel már megtörténhet egy-egy szöveg összehasonlítása a későbbiekben is.</p>
<p>III. Reflektálás</p>	
<p>Szerepbe helyezkedés: az osztály egyik fele helyezkedjen a csillagszemű juhász szerepébe, míg a másik része a novella főhősének alakját öltse magára. A padtársak folytassanak párbeszédet úgy, hogy az egyik a juhász, a másik pedig a novellahős legyen. Témájuk legyen a velük történetekről való</p>	<p>A reflektálás eme módszere a személyesség tétele eszköze, miközben a szövegek fő mozzanatára: az ésszerűsége, a társadalombírálatra, a kisszerűségeen való felülemelkedésre is koncentrálni. A tanulóknak tehát egy applikációs lehetőséget jelent, melyben saját nézetük, eljárásuk, nyelvük is</p>

<p>beszámolás: Hogyan jártak túl mások eszén.</p>	<p>benne foglaltatik.</p>
<p>Ötsoros: A cím: kisszerűség. A tanulóknak lehet választani, hogy melyik szövegről szeretnének írni ebben a feladattípusban. Önálló munka, melyet felolvastathatunk néhány diákkal.</p>	<p>Az ötsoros összefoglalóként hat, melyben a tömörítést, a lényeg kiemelését sajátítják el a diákok, s közben saját érzéseikkel, gondolataikkal, véleményükkel is szembesülnek az adott témával kapcsolatosan. Lezáró szakasz, mely megnyitja a továbbgondolás lehetőségét, a reflektálás egy újabb mezejét.</p>